

Terék Anna

Csönd

PIAC

FIÚ: Miután elment apám,
anyám a házban mindent elhagyott.
Folyton kerestünk valamit,
szemüveget, kulcsot,
papucsokat és zoknikat.

Lassan szoktuk meg a félelmet,
sok időbe telt, míg a bőrünk alá bújt.
Az izmaim közé szorult a félelem,
nehezen mozogtam,
mintha folyton vigyázzban álltam volna:
ha futni kell, tudjak szaladni,
ha el kell bújni, tudjak egészen kicsi lenni,
ha apámat lelövik, majd el tudjam viselni.

Úgy hajolt a vállamra anyám,
hogymeg egészen közel nyomott a földhöz.
Míg apám a fronton volt, én nem nőtem
egy centit sem.
Féltek a csontjaim, nem mertek nyúlni.
Féltek az emberek, hogy végül majd
elfogynak mind a férfiak,
s ha elég magas az ember,
akkor idősebbnek látszik,
és a háborúba is
mindenkit elvisznek egy nap.

Próbáltam kicsi maradni, és sovány.
Kerestük a zoknikat, a kulcsot,
kerestük a szemüveget, az örökíró,
kerestük a kaszárnya telefonszámát.

Aztán hirtelen mi is szegények lettünk.
Olyan gyorsan fogyott el a pénzünk,
hogymeg észre sem vettük:
nincs otthon étel, se dinár,
amin kenyeret lehetne venni.

Akkoriban alig volt valami az országban.
Nem tudom, hová tűnnek el a dolgok,
a háború magába nyel mindent.
Mintha a holmik, az étel
együtt tűnt volna el külföldre
a menekültekkel.
Emlékszem, én '91 szeptemberétől
egészen 2000-ig éhes voltam.

Nem volt étel a boltban.
Kenyér is csak percekig.
Az emberek egymás mögé állva
várják, hogy a pék
kinyissa az ajtót, aztán dulakodjanak.
A sok könyék között
alig látok ki az emberek közül,
kitakarják előlem az eget.

Ha felülről látta volna az Isten,
csíkos lett volna egész
Jugoszlávia.
Vércsíkok a közepén,
az oldalán meg rövid, tömött
fekete csíkok,
ahogy az emberek állnak
áhitattal egymás mögött
cigarettaért,
kenyérért,
pénzért
a sorban.

Sietni kell.
Ha kinyomtatták az új pénzt,
sietni kell, még aznap
elkölteni,
mert az infláció miatt
másnap már egy
kenyeret sem tudsz rajta venni.

Láttam embert, aki kiabálva
szórt szét
harminc millió dinárt
az utcán.
Mert nem ért már semmit,
a fizetését nem tudta

időben elkölteni,
mire a boltig ért,
már nem maradt annak
a papírnak értéke.
Vitte a szél a lila-sárga bankjegyeket.
Mintha csak az arcába akart volna
röhögni a szél
a földön ragadt embereknek.

Aztán a kenyér is elfogyott a péknél,
nem volt liszt a boltokban.
Amíg apám a fronton volt,
elfogyott minden a városban.
Rohant velünk az október,
minden nappal egyre csak
nyúlt a sötétség.
Aztán elvették az áramot.

Anyámmal gyertyafényben
kerestük tovább a dolgokat.
Mire eltűnt az étel a boltok polcairól,
mi is átszoktunk arra, hogy
pénzt keressünk otthon
zokni és kulcs helyett.

Anyámmal gyertyafényben ülve
forgattuk ki apám minden zsebét,
anyám mindegyik táskáját,
régie pénztárcákat, ládikákat,
hátha valahol maradt még pénz.

A piacon egymásnak dőltünk anyámmal,
a vállamra támaszkodott,
nyomott egyre a föld felé,
és én alig tudtam megtartani egyenesen.
Akkor már hetek óta nem volt
semmi hírünk apámról.
Éjjelenként azt képzeltem
fázik, keze-lába sáros,
a lövészárookban patkányok közt alszik,
mint a filmekben.

Egyszer a piacon odajött hozzánk
egy ember, apám munkatársa volt,
a szememet nézte és mosolygott.

FÉRFI: Láttam apádat a fronton,
fekete zsákban vitték a férfiak.
Vége a gyerekkornak, azt ugye tudod,
most már neked kell segíteni otthon
mindenben.

Aztán anyámra nézett, még mindig mosolyogva.

Ha kell segítség, én bármikor átmegyek.
Nem lehet védtelenül hagyni
egy nőt, akinek
a férje már úgylis
egy zsákban van.
Szóljál csak lelkecském,
bármí kell, bármit megkívánsz,
akkor majd én átmegyek.
Segítek én neked.

FIÚ: Kacsintott anyámra, ahogy
a mosoly széthúzta a száját,
látszott hány fog hullott már ki belőle.

Anyám kítátotta a száját,
mint aki sikítani akar,
de száraz levegő jött csak ki a torkán,
mintha ennek a fájdalomnak
már nem tudna hangot adni,
annyira mélyről jön,
szakad fel a hasa mélyéről,
abból a pontból, ahol
anyám minden reménye lakott.

Lehelte ki a levegőt hang nélkül,
és remegett, a szeme egészen fekete lett,
és én féltem, rettegtem, hogy ott hal meg állva,
miközben a vállamra támaszkodik.

Apró lépésekkel jutottunk haza.
Mikor megjött az áram, csak ültünk
egy helyben, anyám nem akart letusolni,
hiába volt végre melegvíz.
Megmostam a hajam,
bekapcsoltam a mosógépet,
egyik szobából szaladtam a másikba,
nem tudtam, mit kéne csinálni,

pár óra múlva az áramot megint elveszik,
de én nem tudtam,
hogy kell erre felkészülni.

Közben minden falon apám arcát láttam,
ahogy a fekete zsákból néz ki,
véres a szőke szakálla,
véres a szemhéja,
véres az egész apa,
és halott.

Tizenegykor megcsörrent a telefon.
Apám hívott, a hangja egészen halk volt
és azt mondta, egy hét múlva engedik haza.
Aztán csak sírtak együtt anyámmal
a telefonban.

Azt mondta nagyon fáradt és mindene fáj.

ANYA: Főzök neked paprikást,
nincs hús, Iván, gyere haza,
szerzek húst valahonnan.
főzök neked csirkepaprikást,
csak gyere haza hozzánk.

FIÚ: A fáradtság akkoriban a csontomba bújt.
Évekkel később szivárgott csak ki belőle.
Olykor megálltam útközben,
mintha megmarkolta volna
a fáradtság a lábam,
nem tudtam tovább lépni,
álltam az utcák közepén,
mozdulatlan.
Évekig aludt a csontjaimban a fáradtság,
aztán felébredt,
kicsapódott a bőrömré
és csak álltam az utcákon,
minden célt félbehagyva,
míg ki nem pihentem lassan
a félelmet, hogy meghalt apám.

APA HÁBORÚJA

APA: Van, hogy a csontodat repeszi a dörgés.
Kinyitod a szemed, tudod, hogy ébren vagy,
de tudod, hogy nem vette még észre senki.
Összeszorítod újra a szemhéjadat
és próbálsz úgy tenni,
mintha megszűntél volna.
Lehunyom a szemem és elképzelem,
hogy már halott vagyok.
Bomlik a kezem, a lábam,
minden vérem kifolyt,
tócsában áll a fejem körül,
nem szívja magába a föld.
Mert ez nem az én földem.
Remeg a lábam alatt,
zörög forgás közben,
egyszerre dőlök vele.

Sokszor elképzelem,
hogy nem szédülök,
hanem a világ fordul,
a feje tetejére áll a bolygó,
és én dőlök vele.
S ha majd végképp megfordult,
ez a test, velem együtt
kihullik az űrbe
és megfagyva zuhan tovább.
Beleverem a fejem a csillagokba,
de zuhanás közben sem halok meg.
Elképzelem, hogy átzuhanok egy másik
bolygóra.
Becsapódok, ott nem ismer senki.
Senki sem fog tudni rólam semmit.
Nem látják majd a ruhámon a vért.
Nem látják majd, hogy fehér a szakállam.

Én őszülök.
Minden nappal
egyre fehérebb leszek.
Az arcom csupa csík,
a ráncok mint az arcomra rajzolt rácsok.
Nem tudok kiszabadulni.

Lőnek. Tudod, hogy fel kell kelned,
de hiába van nyitva a szemed,
nincs erő, ami fel tudná emelni
ezt a testet a földről.
Látod magad felülről,
mintha már nem lennél benne
a saját bőrödben.
Elfelejtetted érezni a testedet.
Mintha soha nem is lett volna kezed, lábad, fejed.
Ha sokáig koncentrálsz, egy időre el tudod hinni,
hogy az egész csak valami képzelgés.
Képzelgés a tenyered, benne a takaró,
a bőröd alatt a csontok, az izmok és
csak képzelgés a hideg.
A csontokba szorult hideg,
amitől nem tudsz megmozdulni.
Képzelgés a kiégett ház,
a beszorult szálkák a bőröd alatt,
a bőgő nők szaga.

Hiába égetsz ki egy házat,
bent akkor is nedves a fal,
most már mindig nedves lesz a párnád,
a bőröd mindenhol.
Nedves folyton az arcod, de csak belülről.
Nem szabad engedni a könnyeknek,
hogy belőlünk kifelé is találjanak utat.

Hidegbe mártod a nőket,
kihűlnek a csontok a testükben,
amíg pucérok,
és közben neked is hideg,
végig hideg a koponyád.

Hideg ruhát a hideg testről lecibálni,
tolod a sarkát, a lábát az égbe,
hogy odaférj, beléjük férj.
Az égbe tolod a nők lábát,
lépjenek a napra,
tapossák el az Istent,
rúgják meg az angyalok arcát,
akik hagyják,
hogy az emberek ilyeneket csináljanak.

Dörgésre alszol
és dörgésre ébredsz.
Zörög az egész világ,
a szántóföld, a puska.
Zörög az ég, mert nincs benne az Isten,
konganak az ég falai, anyám,
nekem itt az anyám hiányzik a legjobban.
Tegnap elvágtam egy ember nyakát.
Anyám kimosta, mindig kézzel mosta ki
az ingemet gyerekkoromban.
Anyám kezeit látom,
az ereket látom a kezén
magam előtt, amíg próbálom
úgy tartani a kést a sötétben,
hogy ne csillanjon meg.
Hogy én vágjam el az ember torkát,
és ne ő az enyémet.

Nincsenek itt már emberek.
Lenyeled azt a tablettát,
és belül megindul a dobogás,
a szíved felcsúszik a torkodba,
onnan a füledbe,
dobog a szíved a fejedben,
az a tablettá lecsúszik a szíved helyére.
És már tudsz járni, szaladsz, szaladsz,
előre!

Aztán állsz véresen, és nézed,
ahogy kiég a ház.
Nem tudod, kit égetsz el,
milyen álmokat,
mennyi gyűlöletet.
Füstöl, pislákol, elfeketedik.
A végére mindenki arca fekete lesz,
azé is, aki bent ég,
azé is, aki ezt nézi.
A füst az égbe markol,
úgy húzza a föld felé,
de hiába rázza,
nem hullik le közénk
onnan az Isten.

Amikor felgyújtunk egy falut,
akkor kell menni előre,

amikor már nem olyan nagyok a lángok.
Egy falu sem ég ki teljesen.
Előbb menekülnek el az emberek.
Elég az egyik végét megégetni,
a többi elénk rohan.
Rohannak az emberek,
mert félnek.
Félnek az emberek,
mert szeretnek élni.

